

Uppgifter B

Textpaket

Litteracitet

1

Steg 2

3

Elever som läser och skriver

Innehåll

Inledning	3
------------------------	----------

Textpaket 1

Lejonet och räven.....	5
En karta över en ö.....	7
Skorpionen	9

Textpaket 2

Skorpionen	12
Den giriga mannen.....	14
Potatischips	16

Textpaket 3

Skorpionen	19
Potatischips	21
Sömn.....	23
Mjölk	25
Världens städer	27

Litteratur- och bildförteckning	29
--	-----------

Inledning

Detta häfte innehåller underlag för *Uppgifter B – Textpaket*. Uppgifterna använder du tillsammans med *Samtals- och dokumentationsunderlag B* och *Bedömningsunderlag för Uppgifter B*.

Instruktionerna för hur du genomför uppgifterna finns i *Samtals- och dokumentationsunderlag B*.

Dokumentera elevens svar på uppgifterna i bedömningsunderlagen. Var uppmärksam på att svarsrutorna för ”Ja” och ”Nej” kommer i en annan ordning på elevens svarsblad när språket har läsriktningen höger-vänster.

Varje uppgift består av två blad – en text och elevens svarsblad med läsförståelsefrågor. Information om hur du väljer uppgifter till eleven finns i lärarhandledningen (se s. 6–7). Skriv ut uppgifterna i färg och enkelsidigt så att eleven kan se texten och frågorna samtidigt.

Ge gärna tolken kopior av uppgifterna du har valt, både på svenska och på elevens språk.

Om översättningen

Översättningen använder det språkbruk och den standard som enligt lag (1982) är nationellt språk och undervisningsspråk i Turkiet. Turkiska använder en för språket modifierad version av det latinska alfabetet. Turkiska dialekter talas även av minoritetsgrupper i Bulgarien, Cypern, Grekland, Makedonien och Rumänien. Andra turkspråk, framförallt från Centralasien och Kaukasusområdet (kazakiska, kirgiziska, turkmeniska, uigur, uzbekiska samt azeriska) delar en stor del av sitt ordförråd med turkiska, men dessa språk skrivs i regel med det kyrilliska alfabetet.

Anpassning av uppgifter för elever med funktionsnedsättning

Om du läser upp eller spelar in uppgifter för elever med svår synnedsättning behöver du anpassa uppgifter som innehåller bilder eller figurer. Kontakta en speciallärare eller specialpedagog om det behövs.

Textpaket 1

- Text 1. Lejonet och räven. Beskriv innehållet i bilden.
- Text 2. En karta över en ö. Uppgiften stryks.
- Text 3. Skorpionen. Beskriv skorpionen i bilden. (Ingår även i textpaket 2 och 3)

Textpaket 2

- Text 3. Potatischips. Använd riktiga potatischips. (Ingår även i textpaket 3)

Textpaket 3

- Text 3. Sömn. Figuren kan strykas. Frågorna 3 och 4 som bygger på information i figuren stryks.
- Text 5. Världens städer. Diagrammet kan strykas. Frågorna 2 och 4 som bygger på information i diagrammet stryks.

Läs mer i *Anpassning för elever med funktionsnedsättning*.

Textpaket 1

Aslan ve Tilki

Aslan ininde yatıyormuş.

Gece gündüz hep orada yatıyormuş.

Sadece cılız ve yorgun kükremeleri duyuluyormuş.

– Aslan hasta, diye düşünüyorlarmış hayvanlar ona acıyarak.
Sonra, küçük hediyelerle aslanın inine girmeye başlamışlar.

Ama tilki hiç içeriye girmemiş.

Aslan yumuşacık bir sesle sormuş:

– Sen niye içeriye girmiyorsun dostum? Senden başka herkes geldi buraya.

– Gelmeyi düşündüm, demiş tilki ama ayak izlerini görünce korktum. Bütün izler hep içeri doğru ama ininden dışarı çıkan hiç bir iz yok. O yüzden bırak ben dışarıda durayım.

"Aslan ile Tilki" metine ilişkin sorular.

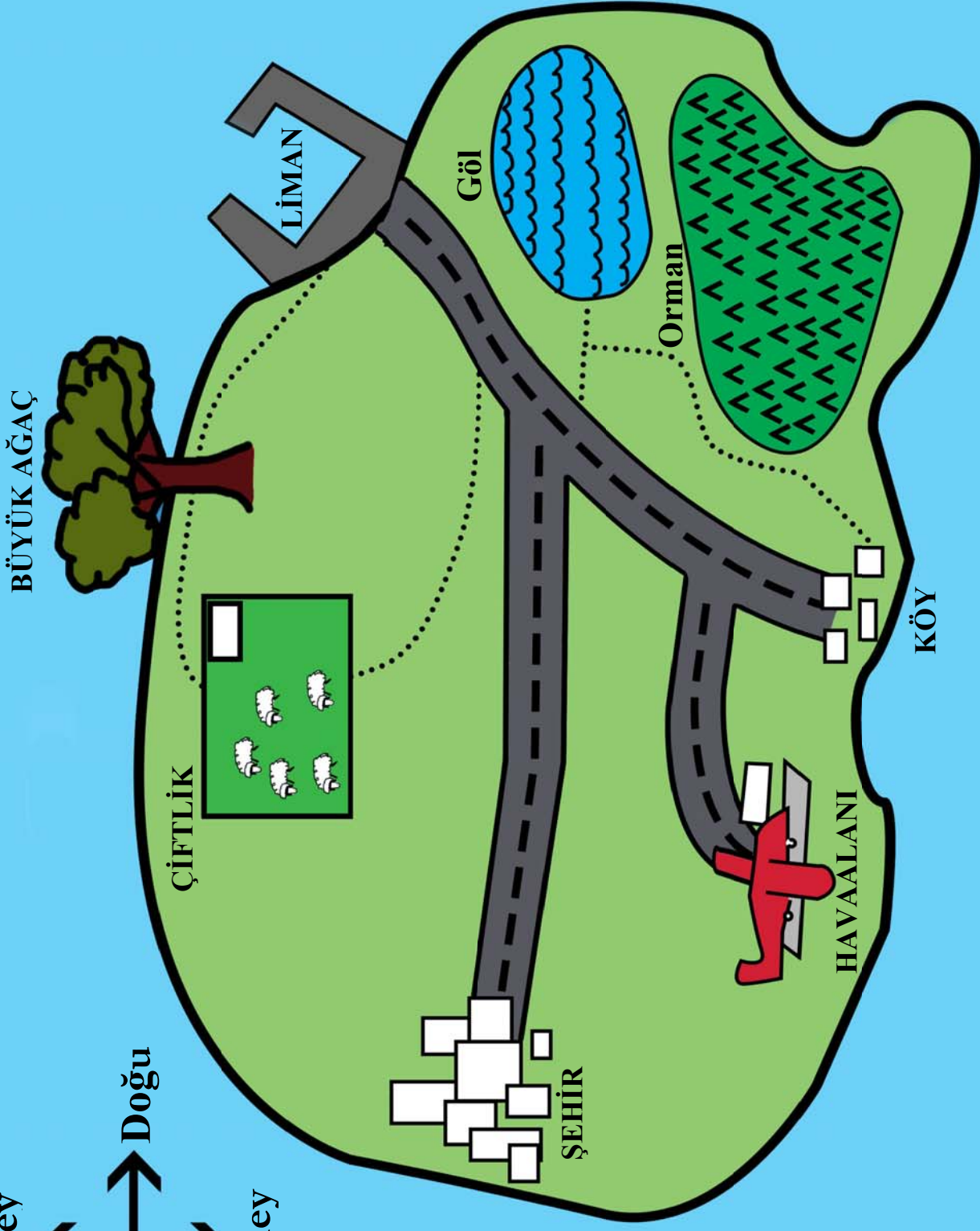
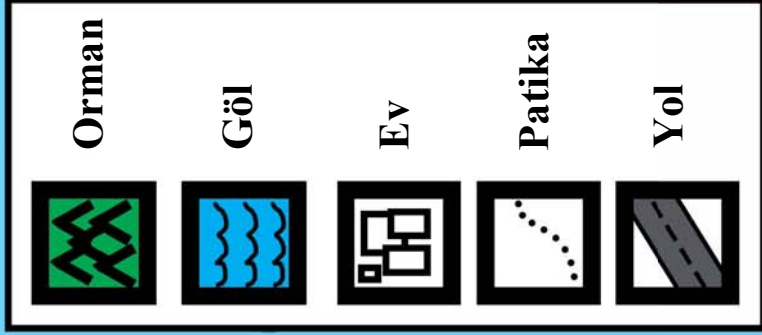
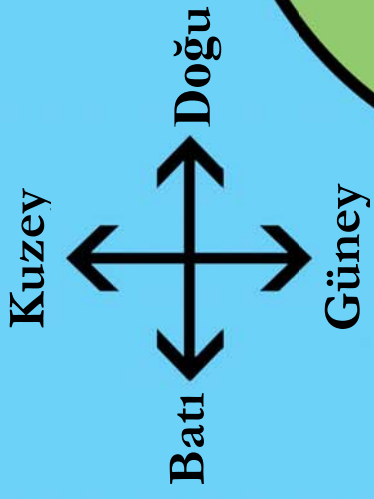
Metin hakkında aşağıdaki soruları Evet veya Hayır olarak yanıtlayın.

	Evet	Hayır
1. Aslan hep ininde miydi?	☐	☐
2. Tilki aslanın inine girdi mi?	☐	☐
3. Tilki aslana hediye verdi mi?	☐	☐
4. Aslan öbür hayvanları yedi mi?	☐	☐

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

5. Kendi s zc klerin zle metnin konusunu kısaca anlatın.
6. Sizce aslan hasta mıydı? Düşüncelerinizi anlatın.
7. Tilki diğer hayvanlardan daha mı akıllıydı? Düşüncelerinizi anlatın.
8. Bu masaldan herhangi bir şey öğrenebilir miyiz? D ş nd klerinizi anlatın.

Bir adanın haritası

“Bir adanın haritası” hakkında sorular.

Doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtı işaretleyin. Sadece bir kutuyu işaretleyin.

1 Aşağıdaki yerlerin hangisi limana en yakın olanıdır?

- A ☐ Şehir
B ☐ Göl
C ☐ Çiftlik

2 Aşağıdaki yerlerden hangisi şehrin kuzeyindedir?

- A ☐ Havaalanı
B ☐ Orman
C ☐ Çiftlik

3 Şehirden göle doğru giderseniz hangi yöne gitmiş olursunuz?

- A ☐ Kuzey
B ☐ Batı
C ☐ Doğu

4 Adada yürüyüşe çıktığınızı düşünün. Aşağıdaki tarifi takip edin.

1. Köyde başlayın.
2. Limana giden yolu takip edin.
3. İkinci kavşakta sola sapın.
4. Yolun sonuna kadar devam edin.
5. Şimdi nereye geldiniz?

- A ☐ Çiftlik
B ☐ Şehir
C ☐ Liman

İğneli Örümcekgillerden – Akrep

Sıcak bölgelerde insanın parmaklarını duvardaki küçük deliklere veya taşların arasına sokması hiç de akıllıca bir şey değildir.

Ayrıca ayakkabıların içlerini, eğer uzun bir süre giyilmemişlerse iyice silkelemek gerekir. İçleri belki artık boş değildir. Akrepler ışığı sevmedikleri için gündüzleri, deliklerde ve diğer karanlık yerlerde saklanırlar. Akrepler dünyanın bütün sıcak ülkelerinde yaşarlar ama çok seyrek ortalıkta görünürler.

Avını sokarak öldürür

Akrepler gerçekten çok zehirli olabilirler ancak akrep türlerinin çoğu biz insanlar için öldürücü değildir. Uzunlukları türlerine göre bir ile yirmi santimetre arasında değişir. Ancak hepsinin kuyruğunun bittiği yerde, zehirli bir iğnesi vardır. Akrep avını öldüreceği zaman kuyruğunu sırtının üzerinden bükerek ve kısıkaçları arasında tuttuğu avını sokar. Akrep korktuğunda, olduğu yerde hızla dönmeye başlar ve iğnesiyle hep düşmanını hedefler.

Akrep geceleri, büyük örümcekleri ve başka böcekleri avlamaya çıkar. Kısıkaçlarıyla avına yaklaşır, yakalar ve zehirli iğnesiyle öldürür.

Akrep

"Akrep" metnine ilişkin sorular.**Aşağıdaki soruları Evet yada Hayır şeklinde yanıtlayın.**

	Evet	Hayır
1. Akrepler karanlığı severler mi?	☐	☐
2. <i>Her</i> akrep insanı öldürebilir mi ?	☐	☐
3. Bütün akrep türleri aynı büyüklükte midir?	☐	☐
4. Akrepler avını kısıkaçlarıyla mı yakalar?	☐	☐

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

5. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın?
6. Akreple ilgili metinde, ayakkabıların içlerinin silkelmesi gerekir deniyor. Sizce bunu neden yapmak gerekir? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Textpaket 2

 ğneli  r mcekgillerden – Akrep

Sıcak bölgelerde insanın parmaklarını duvardaki k     deliklere veya taşların arasına sokması hiç de akıllıca bir şey değildir. Ayrıca ayakkabıların i lerini, eğer uzun bir süre giyilmemişlerse iyice silkelemek gerekir. İ leri belki artık boş değildir. Akrepler ışığı sevmedikleri için gündüzleri, deliklerde ve diğer karanlık yerlerde saklanırlar. Akrepler dünyanın bütün sıcak ülkelerinde yaşarlar ama çok seyrek ortalıkta g r n rl r.

Avını sokarak öldürür

Akrepler gerçekten çok zehirli olabilirler ancak akrep türlerinin çoğu biz insanlar için öldürücü değildir. Uzunlukları türlerine göre bir ile yirmi santimetre arasında değişir. Ancak hepsinin kuyruğunun bittiği yerde, zehirli bir iğnesi vardır. Akrep avını  ld recekėi zaman kuyruğunu sırtının üzerinden büker ve kısıkaçları arasında tuttuğu avını sokar. Akrep korktuğunda, olduğu yerde hızla dönmeye başlar ve iğnesiyle hep düşmanını hedefler.

Akrep geceleri, büyük örümcekleri ve başka böcekleri avlamaya çıkar. Kısıkaçlarıyla avına yaklaşır, yakalar ve zehirli iğnesiyle öldürür.

Akrep

"Akrep" metnine ilişkin sorular.**Aşağıdaki soruları Evet yada Hayır şeklinde yanıtlayın.**

	Evet	Hayır
1. Akrepler karanlığı severler mi?	☐	☐
2. <i>Her</i> akrep insanı öldürebilir mi ?	☐	☐
3. Bütün akrep türleri aynı büyüklükte midir?	☐	☐
4. Akrepler avını kısıkaçlarıyla mı yakalar?	☐	☐

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

5. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın?
6. Akreple ilgili metinde, ayakkabıların içlerinin silkelmesi gerekir deniyor. Sizce bunu neden yapmak gerekir? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Açgözlü adam

Açgözlü adamın biri sahip olduğu her şeyi satmış ve eline geçen altın paraları eriterek büyük bir külçe haline getirmiş. Altın külçesini, bahçesindeki bir ağacın dibine gömmüş. Her gün ağacın yanına gider bakarmış. Günlerden bir gün komşularından biri adamı görmüş ve durumu hemen anlamış. Açgözlü adam gidince, komşu fırsattan yararlanarak altın külçesini gömülü olduğu yerden çıkarıp götürmüştü.

Açgözlü adam ertesi gün hazinesine bakmaya geldiğinde, yerinde sadece bir çukur bulmuş. Adam çaresizlikten ağlamaya, saçını başını yolmaya başlamış. Oradan geçen bir arkadaşı ne oldu diye sormuş. Açgözlü adam olanları anlatmış.

– A, hepsi bu muydu? demiş arkadaşı, üzülecek ne var ki bunda? Altın aslında hiçbir zaman tam senin olmadı ki. Al bir taş koy o çukurun içine ve onun altın külçesi olduğunu var say! O sana aynı mutluluğu yaşatır, aynı yararı sağlar.

"Açgözlü adam" metnine ilişkin sorular.

Doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtı işaretleyin. Sadece bir seçeneği işaretleyin.

1. Açgözlü adam altın külçeyi nasıl elde etti?

- A ☐ Külçeyi komşusundan satın aldı.
B ☐ Külçeyi paralardan yaptı.
C ☐ Külçeyi bahçede buldu.

2. Açgözlü adam neden her gün ağaca gidiyordu?

- A ☐ Daha fazla altın gömmek için.
B ☐ Altınını çıkarmak için.
C ☐ Altının orada olup olmadığına bakmak için.

3. Bu masaldan ne öğrenebiliriz?

- A ☐ İnsan servetini başkalarıyla paylaşmalı.
B ☐ Harcanmayan para kimseye mutluluk getirmez.
C ☐ İnsan her zaman komşularının, arkadaşlarının sözünü dinlemeli.

Aşağıdaki sorulara sözlü olarak cevap verin.

4. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.
5. Sizce açgözlü adam neden bütün servetini satmış olabilir?
Ne düşündüğünüzü anlatın.
6. Neden arkadaşı, açgözlü adam bir taş gömse de olur diye düşünüyor?
Ne düşündüğünüzü anlatın.

Patates Cipsi

Patates cipsi, incecik dilimlenip kızartılmış patatestir ve 1800'l   yılların en çok tartışılan buluşları arasında yer alır. Patates cipsini ilk kimin bulduğu ve satmaya başladığı hakkında bir çok hikaye var ancak bunların hangisinin doğru olduğunu saptamak nerdeyse imkansız.

Patates cipsi

Bunlar arasında en yaygın olanı George Crum adlı aşçının hikayesidir. Crum 24 Ağustos 1853 tarihinde yemeğini beğenmeyen bir müşteriyi memnun etmeye çalışır. Patatesleri incecik dilimleyip kızartır, tuzlar ve yemekten hiç memnun olmayan o müşteri sonuçtan çok memnun kalır. Bu hikaye doğru olabilir ancak aynı yüzyılda başka aşçıların da buna benzer fikirleri olduğu biliniyor. Sadece ABD'de birkaç yemek kitabında buna benzer hikayeler anlatıldığı gibi, İngiltere'de de benzeri hikayeler ortaya   ıktı.

Cips ilk olarak 1890'lı yıllarda yiyecek satan dükkanlarda satılmaya başlandı ancak cips   retiminin ve satışının gerçekten artması, kızartmayı kolaylaştıran frit  z  n 1920'lerin sonlarında icadıyla başladı. Ayrıca bir sonraki on yılda cipsin paketlenmesinde değişikliğe gidildi ve böylece cipsin ABD'de uzak mesafelere dağıtımı sağlandı. Avrupa'da ise cipsin dükkanlarda satılmaya başlaması 1950'li yılları buldu.

"Patates cipsi" metnine ilişkin sorular

Doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtı işaretleyin. Sadece bir seçeneği işaretleyin.

1. Yazar bu metni neden yazdı?

- A ☐ Okuyucuya patates cipsinin tarihçesi hakkında bilgi vermek için.
B ☐ Komik bir hikaye ile okuyucuyu eğlendirmek için.
C ☐ Okuyucuya patates cipsinin nasıl yapılacağı hakkında bilgi vermek için.

2. Patates cipsinin kim tarafından bulunduğu biliniyor mu?

- A ☐ Evet, George Crum buldu.
B ☐ Hayır, birkaç farklı kişi düşünülebilir.
C ☐ Hayır, fakat *nerede* bulunduğu biliniyor.

Cipsle ilgili olan metinde aşağıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?
Her ifadeden sonra gelen Evet ya da Hayır kutusunu işaretleyin.

	Evet	Hayır
3. Patates cipsinin yaklaşık ne zamandan beri yendiğini biliyoruz.	☐	☐
4. Dünyada patates cipsinin satıldığı ilk kıta Avrupa'dır.	☐	☐
5. 1900'lü yıllarda daha fazla patates cipsinin yenmesinin nedenleri, birden fazladır.	☐	☐

Aşağıdaki soruyu sözlü olarak yanıtlayın.

6. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.

Textpaket 3

İğneli Örümcekgillerden – Akrep

Sıcak bölgelerde insanın parmaklarını duvardaki küçük deliklere veya taşların arasına sokması hiç de akıllıca bir şey değildir. Ayrıca ayakkabıların içlerini, eğer uzun bir süre giyilmemişlerse iyice silkelemek gerekir. İçleri belki artık boş değildir. Akrepler ışığı sevmedikleri için gündüzleri, deliklerde ve diğer karanlık yerlerde saklanırlar. Akrepler dünyanın bütün sıcak ülkelerinde yaşarlar ama çok seyrek ortalıkta görünürler.

Avını sokarak öldürür

Akrepler gerçekten çok zehirli olabilirler ancak akrep türlerinin çoğu biz insanlar için öldürücü değildir. Uzunlukları türlerine göre bir ile yirmi santimetre arasında değişir. Ancak hepsinin kuyruğunun bittiği yerde, zehirli bir iğnesi vardır. Akrep avını öldüreceği zaman kuyruğunu sırtının üzerinden bükerek ve kısıkaçları arasında tuttuğu avını sokar. Akrep korktuğunda, olduğu yerde hızla dönmeye başlar ve iğnesiyle hep düşmanını hedefler.

Akrep geceleri, büyük örümcekleri ve başka böcekleri avlamaya çıkar. Kısıkaçlarıyla avına yaklaşır, yakalar ve zehirli iğnesiyle öldürür.

Akrep

"Akrep" metnine ilişkin sorular.**Aşağıdaki soruları Evet yada Hayır şeklinde yanıtlayın.**

	Evet	Hayır
1. Akrepler karanlığı severler mi?	☐	☐
2. <i>Her</i> akrep insanı öldürebilir mi ?	☐	☐
3. Bütün akrep türleri aynı büyüklükte midir?	☐	☐
4. Akrepler avını kısıkaçlarıyla mı yakalar?	☐	☐

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

5. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın?
6. Akreple ilgili metinde, ayakkabıların içlerinin silkelmesi gerekir deniyor. Sizce bunu neden yapmak gerekir? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Patates Cipsi

Patates cipsi, incecik dilimlenip kızartılmış patatestir ve 1800'l   yılların en çok tartışılan buluşları arasında yer alır. Patates cipsini ilk kimin bulduğu ve satmaya başladığı hakkında bir çok hikaye var ancak bunların hangisinin doğru olduğunu saptamak nerdeyse imkansız.

Patates cipsi

Bunlar arasında en yaygın olanı George Crum adlı aşçının hikayesidir. Crum 24 Ağustos 1853 tarihinde yemeğini beğenmeyen bir müşteriyi memnun etmeye çalışır. Patatesleri incecik dilimleyip kızartır, tuzlar ve yemekten hiç memnun olmayan o müşteri sonuçtan çok memnun kalır. Bu hikaye doğru olabilir ancak aynı yüzyılda başka aşçıların da buna benzer fikirleri olduğu biliniyor. Sadece ABD'de birkaç yemek kitabında buna benzer hikayeler anlatıldığı gibi, İngiltere'de de benzeri hikayeler ortaya   ıktı.

Cips ilk olarak 1890'lı yıllarda yiyecek satan dükkanlarda satılmaya başlandı ancak cips   retiminin ve satışının gerçekten artması, kızartmayı kolaylaştıran frit  z  n 1920'lerin sonlarında icadıyla başladı. Ayrıca bir sonraki on yılda cipsin paketlenmesinde değişikliğe gidildi ve böylece cipsin ABD'de uzak mesafelere dağıtımı sağlandı. Avrupa'da ise cipsin dükkanlarda satılmaya başlaması 1950'li yılları buldu.

"Patates cipsi" metnine ilişkin sorular

Doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtı işaretleyin. Sadece bir seçeneği işaretleyin.

1. Yazar bu metni neden yazdı?

- A ☐ Okuyucuya patates cipsinin tarihçesi hakkında bilgi vermek için.
B ☐ Komik bir hikaye ile okuyucuyu eğlendirmek için.
C ☐ Okuyucuya patates cipsinin nasıl yapılacağı hakkında bilgi vermek için.

2. Patates cipsinin kim tarafından bulunduğu biliniyor mu?

- A ☐ Evet, George Crum buldu.
B ☐ Hayır, birkaç farklı kişi düşünülebilir.
C ☐ Hayır, fakat *nerede* bulunduğu biliniyor.

Cipsle ilgili olan metinde aşağıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?
Her ifadeden sonra gelen Evet ya da Hayır kutusunu işaretleyin.

	Evet	Hayır
3. Patates cipsinin yaklaşık ne zamandan beri yendiğini biliyoruz.	☐	☐
4. Dünyada patates cipsinin satıldığı ilk kıta Avrupa'dır.	☐	☐
5. 1900'lü yıllarda daha fazla patates cipsinin yenmesinin nedenleri, birden fazladır.	☐	☐

Aşağıdaki soruyu sözlü olarak yanıtlayın.

6. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.

Uyku

Bütün canlıların uykuya ihtiyacı vardır, insanların da hayvanların da. Ama neden? Bunun cevabını bilim insanları bile bilmiyorlar. Tıpkı uyurken neler olduğunu bilen olmadığı gibi. Ama uykuya kesinlikle ihtiyacımız var. Uyumazsak ölürüz.

Uyku, dinlenmenin bir çeşididir. Ancak insan etrafında neler olduğunun farkına varmaz. Bir anlamda, uyurken insanın bilinçsiz olduğu söylenebilir. Ama uyandırılmayacak kadar bir bilinçsizlik değildir bu.

Uyku Döngüsü

Uyku, tekrarlanan yaklaşık 90 dakikalık döngülerden oluşur. Her uyku döngüsü beş evreden oluşur, uyku evrelerini gösteren diyagrama bakınız.

REM uykusu ve derin uyku

Beşinci evreye REM uykusu denir. Gözlerimiz hızla hareket eder ve işte o zaman rüya görüyoruzdur. REM uykusu hafif uykudur, başka bir deyişle derin bir uyku değildir. REM uykusu her 90 dakikada bir tekrarlanır ve bir uyku süremizin yaklaşık dörtte birini kapsar. Diğer bir evre, derin uyku evresidir. İşte o zaman vücut yeniden güç kazanır ve daha kolaylıkla yeni şeyler öğreniriz. Derin uyku evresinde bilgilerimiz güçlenir ve belleğimize daha kolay yerleşir.

Uykuyu almak

Bir gün çok geç yattıysanız, ertesi gece sanki iki katı daha fazla uykuya ihtiyacınız olduğuna inanabilirsiniz. Ama bu doğru değildir. Vücut uyumadığınız saatleri telafi etmekte oldukça başarılıdır. Az uyuduysanız, daha derin uyuyarak bunu karşılırsınız.

"Uyku" metnine ilişkin sorular.

Uyku ile ilgili olan metinde aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? Her ifadeden sonra gelen Evet yada Hayır kutusunu işaretleyin.

	Evet	Hayır
1 Bilim insanları, insanların neden uykuya ihtiyaçları olduğunu biliyorlar.	☐	☐
2 REM uykusunda insanın uykusu hafiftir.	☐	☐
3 Gecenin büyük bir bölümünde rüya görürüz.	☐	☐
4 REM uykusundan önce uyandırılmak, REM uykusundan sonra uyandırılmaktan daha kolaydır.	☐	☐

Aşağıdaki tümceyi, doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtın yanındaki kutuyu işaretleyerek tamamlayın. Sadece bir kutuyu işaretleyin.

5 Bir yada iki gece az uyunursa...

- A ☐ Ertesi gece uykumuzu alabilmek için iki katı daha fazla uyumak gerekir.
- B ☐ Vücut bunu ertesi gece daha derin uyuyarak telafi eder.
- C ☐ Ertesi akşam uyku kaybını karşılayabilmek için çok daha erken bir saatte yatmak gerekir.

Aşağıdaki soruyu sözlü olarak yanıtlayın.

- 6 Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.

Süt

Okuyucu mektubu

İsveç'te bütün öğrencilere okulda öğle yemeği verilir ve yemeğin yanında genellikle süt içilir. Son zamanlarda süt içmenin gerçekten faydalı olup olmadığı tartışılmaya başlandı. Aşağıda iki kişinin okullarda süt verilmesi konusundaki farklı düşüncelerini okuyabilirsiniz.

1.

Okul çocuklarına süt yerine su verin.

Okulda inek sütü verilmesi doğal değildir. Yeryüzünde başka bir türün sütünü içen tek canlı, insandır.

Çarşamba günü gazetede yer alan Uppsala Üniversitesi'nin hazırladığı kapsamlı bir araştırma, inek sütünü hiç eleştirmeyen eski görüşlerimizi alt üst ediyor. Araştırmacılar çok süt içmenin, yaşam süresinin kısalması ve kemiklerde kırılmaların çoğalmasıyla bağlantılı olduğunu ortaya çıkardılar.

İnek sütü halk sağlığı ve çevre için doğal olmadığı gibi faydalı da değildir. Bu nedenle, İsveç okullarından inek sütünü kaldırmanın ve onun yerine, çocuklara içecek konusunda çevreye yararlı alışkanlıklar vermenin zamanı gelmiştir: susayan su içmelidir.

Anders Svensson

Vejetaryen Ol Derneği temsilcisi

2.

Okul yemeğinde süt gereklidir.

Anders Svensson'a yanıt.

Anders Svensson çocukların okulda süt içmelerini istemiyor. Biz ve BM ise tam tersini düşünüyoruz – bütün çocuklara okulda bedava süt verilmelidir, onlar buna değer.

Süt bizim her gün ihtiyacımız olan 22 gıda maddesinin 18'ini içerir ve çocukların okulda yeterince beslendiklerinin garantisidir. Gıda kıtlığı yaşanan ülkelerde bir çok çocuk için okul sütü, beslenme açısından yaşamsal önem taşıyan bir kaynaktır. Ayrıca yeni araştırmalar, çocuklara yemeğin yanında süt verilmezse, okul yemeğinin yeterli besini içermediğini gösteriyor.

Kristianstad Yüksek Okulu'nun **Beslenme araştırmacısı** Ulla Rosander, İsveç'te bir kentin üç okulunda bir hafta süreyle 10 yaşındaki çocukların okul yemeklerindeki besin içeriğini araştırdı. Okulların yemek listeleri aynıydı. Sonuç, çocukların yemekte süt içmelerinin önemli olduğunu gösterdi ve özellikle küçük porsiyonlar yiyen veya öğlenleri yeterince yemek yemeye fırsat bulamayan çocuklar için bunun çok önemli olduğunu ortaya çıkardı. Çocukların yeterince kalsiyum, B12 vitamini ve magnezyum alabilmeleri için süt içmeleri gerekliydi. Bu nedenle sütün okulda mutlak bir yeri vardır.

Petra Strandberg

İsveç Mandıracılar Birliği temsilcisi

"Süt konusunda okuyucu mektupları" metnine ilişkin sorular.

Doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtı işaretleyin. Sadece bir seçeneği işaretleyin.

1. Strandberg neden sütün okul çocukları için önemli olduğunu düşünüyor?

- A ☐ Süt çocukların okulda daha çok yemelerini sağlar .
B ☐ Süt yaşamı uzatır.
C ☐ Süt birçok gıda maddesi içerir.

2. Svensson neden okul çocuklarının süt yerine su içmeleri gerektiğini düşünüyor?

- A ☐ Su, süttten ucuzdur.
B ☐ Su çevre için daha iyidir.
C ☐ Su, susuzluğu daha iyi giderir.

3. Bu metinlere göre araştırmalar ne gösteriyor?

- A ☐ Süt içmenin hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır.
B ☐ Okul yemeği süt olmadan da yeterli gıda maddelerini içerir.
C ☐ Çok süt içenlerin kemikleri güçlü olur.

4. Strandberg gazeteye neden yazı yolladı?

- A ☐ Svensson'un neden yanlış düşündüğünü açıklamak istiyor.
B ☐ Suyun çevre için neden iyi olduğunu açıklamak istiyor.
C ☐ Çocukların okulda ihtiyaçları olandan daha az yemek yemelerini istemiyor.

Sütle ilgili olan metinde aşağıdaki ifadelerden hangileri doğrudur?

Her ifadeden sonra gelen Evet yada Hayır kutusunu işaretleyin.

	Evet	Hayır
5. Svensson, çok süt içenlerin daha kısa yaşayacaklarını ileri sürüyor.	☐	☐
6. Svensson ve Strandberg okuyucu mektuplarında, aynı araştırmacının görüşlerine dayanıyorlar.	☐	☐
7. Araştırmacılar sütün etkileri konusunda aynı görüşler.	☐	☐

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

8. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.
9. Metinlerin hangisi size daha inandırıcı geldi. Ne düşündüğünüzü anlatın.

Dünyanın kentleri hızla büyümekte

Dünyada kentleşme gittikçe hızlanarak devam ediyor. BM tahminlerine göre kentsel nüfusun, 2050 yılına kadar toplam 2,4 milyara yükselmesi bekleniyor. Herkese yer açılması için, kentler Hindistan kadar büyük bir alana yayılabilirler.

20.yüzyılda dünyada kentlerde yaşayanların nüfusu 220 milyondan 2,8 milyara yükseldi. BM'e göre 2008 yılında ilk defa kent ve kentsel alanlarda yaşayanların nüfusu, kırsal kesimde yaşayan nüfustan daha fazla oldu.

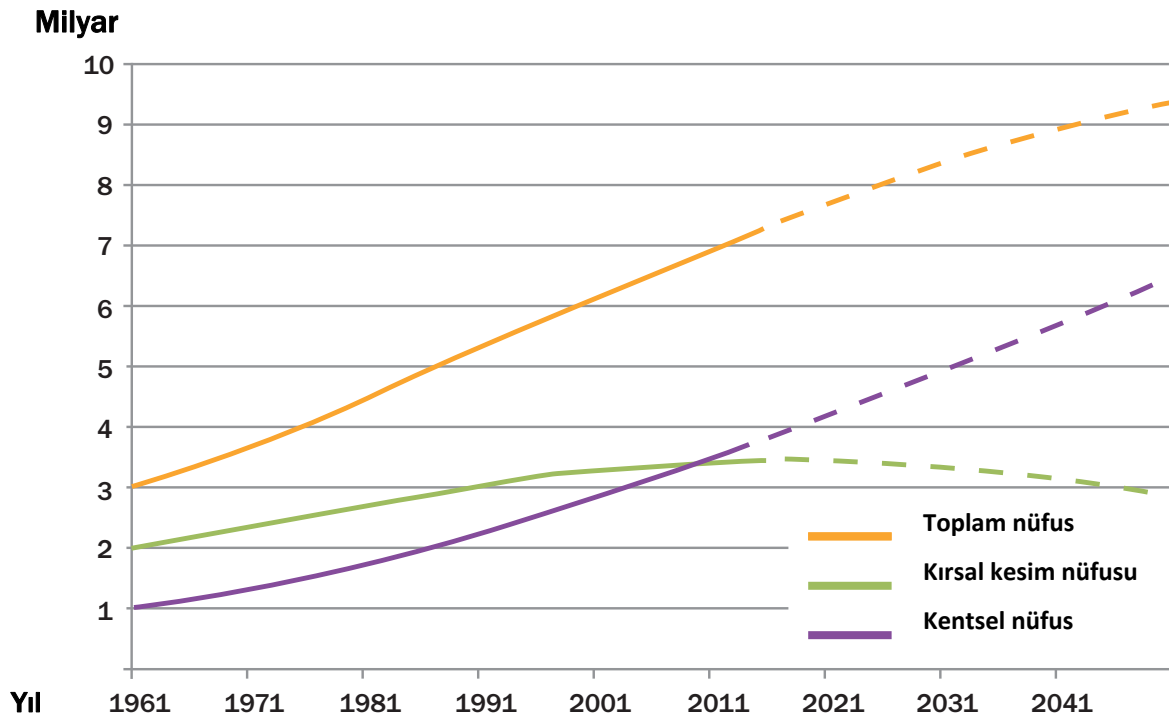
Küresel kent nüfusunun 2013 yılında 3,6 milyar olacağı bekleniyordu ancak BM'in tahminlerine göre, 2030 yılında 5 milyara yükselecek ve 2050 yılında 6 milyarı geçecek. Avrupa ile Kuzey ve Güney Amerika'da nüfusun büyük çoğunluğu halen kent ve kentsel alanlarda yaşarken, Afrika ve Asya'da kentsel büyümenin dramatik bir şekilde yükseleceği bekleniyor.

Büyüyen kentler, sorunların yanı sıra fırsatlar da yaratır.

Kentleşmenin artması sağlık ve çevre sorunlarına yol açtığı için, kentlerin hızla büyümesi birçok yönden zorluklar oluşturuyor. Hava kirliliği, sağlığa aykırı koşullar bunun örnekleridir. Aynı zamanda büyüyen kentler, bir çok kişi için daha fazla iş imkanı, daha iyi sağlık ve hasta bakımının yanı sıra eğitim imkanları gibi kırsal kesimde olmayan olanaklar sunuyor.

Ayrıca nüfusun gittikçe yoğunlaşması, bir anlamda enerji ve ulaşım ihtiyacını azaltabilir ve bu da iklim üzerindeki olumsuz etkileri azaltır.

1961–2012 dünya nüfusunda gelişmeler ve 2013–2050 tahminleri

"Dünyanın kentleri hızla büyümekte" metnine ilişkin sorular.

Doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtı işaretleyin. Sadece bir seçeneği işaretleyin.

1. Yazıya göre, insanların kentlere taşınmalarının başlıca olumsuz etkisi nedir?
A ☐ Kentlerde çevrenin kötüleşmesi.
B ☐ Kentlerin daha büyük alanlara yayılması.
C ☐ Ulaşım ihtiyacının artması.
2. 2040 yılında kentlerde yaşayacak olan insan nüfusunun yaklaşık ne kadar olacağı tahmin ediliyor?
A ☐ Yaklaşık 6,4 milyar
B ☐ Yaklaşık 3,6 milyar
C ☐ Yaklaşık 5,7 milyar
3. Yazıya göre, kent nüfusunun artmasının başlıca nedeni nedir?
A ☐ Kentler daha çevre dostudur.
B ☐ Kentlerde yaşam şartları daha uygundur.
C ☐ Kentlerde bir yerden bir yere hareket etmek daha kolaydır.
4. 1961 yılında dünya nüfusunun kent ve kırsal kesimlere dağılımı nasıldı?
A ☐ Kırsal kesimlerde oturanların nüfusu, kentlerde oturan nüfusun yaklaşık iki katıydı.
B ☐ Kentlerde oturanların nüfusu kırsal kesimde oturan nüfustan daha fazlaydı.
C ☐ Kentlerde de kırsal kesimde de nüfus oranı aynıydı.

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

5. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.
6. Metinde kentlerde oturanların sayısı giderek artacağı yazılı. Kırsal kesime göre kentlerde oturma'nın sizce ne gibi yararları var? Ne düşündüğünüzü anlatın.

Litteraturförteckning

Aisopos. Den girige. I: *Aisopos' fabler*. Ny översättning av Erik Hedén med illustrationer av Arthur Rackham. 1919. Stockholm: Svenska andelsförlaget. (bearbetad)

Aronsson, Karin & Stellan Ottosson, 1993. Lejonet och räven. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2:a uppl. Stockholm: Liber. (bearbetad)

Borgström, Håkan, 2010. Sover kroppen när du sover? I: H. Borgström. 2010. *Kroppens mysterier*. Enskede: Borgströms Förlag. (bearbetad)

Carlberg, Jonas, 2014. Mjölken behövs till skolmaten. *Upsala Nya tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-11. (bearbetad)

En karta över en ö. Kartan och frågorna anpassade från IEA Reading Literacy Study. © 1990. International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). The Hague: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), IEA Secretariat¹.

Harrison, Dick, 2014. Hur länge har vi ätit potatischips? Historiebloggen. *Svenska Dagbladet* <http://blog.svd.se/historia/2014/09/28/hur-lange-har-vi-atit-potatischips/?fromMobile=true> Publicerad 2014-09-28. Hämtad 2014-10-19. (bearbetad)

Moström, Jerker, 2013. Världens städer växer allt snabbare. SCB. Statistiska centralbyrån. <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Varldens-stader-vaxer-allt-snabbare/#> Publicerad 2013-10-10. Hämtad 2015-01-08. (utdrag)

Paulsson, Jonas, 2014. Ge barnen havremjolk i stället. *Upsala Nya Tidning*. Insändare. Publicerad 2014-11-04. (bearbetad)

Åström, Karin, 2001. Skorpionen – ett spindeldjur med gadd. I: S. Andersson, K. Åström & S. Rune. *Boken om världen*. Stockholm: Liber. (Utdrag)

Bildförteckning

Lejonet och räven. Eriksson, Inga-Karin, 1993. I: K. Aronsson & S. Ottosson; illustrationer I-K Eriksson & M. Korotyńska, *Min läsebok Blå rosen*. 2. uppl. Stockholm: Liber.

Fotografi på skorpion. Hämtad 2015-06-24
[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_\(Pandinus_imperator\).jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6d/Emperor_scorpion_or_Imperial_scorpion_(Pandinus_imperator).jpg)

Fotografi på potatischips. Hämtad 2015-02-03
https://pixabay.com/p-476359/?no_redirect

¹ Att IEAs skrifter, studiematerial och undersökningar med organisationens tillstånd får användas för forsknings- och utbildningsändamål ska inte tolkas som att IEA medverkat i eller godkänt någon del av forskningen, eller rapporteringen kring den, eller de utbildningsprogram vari materialet används.